

اگر موشک‌های ایران در عراق مستقر شود گزینه‌های احتمالی آمریکا و اسرائیل

به قلم [مایکل نایتز \(/fa/experts/maykl-naytz-0/\)](#), [عساف اوربون \(/fa/experts/saf-awrywn/\)](#)

۱۳ مه ۲۰۱۹

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/if-iran-deploys-missiles-iraq-us-israeli-response-options

العربية (/ar/policy-analysis/khyarat-alrd-almtaht-amam-alwlayat-almthdt-wasrayyl-adha-nshrt-ayran-swarykh-fy/)

درباره نویسنده

[مایکل نایتز \(/fa/experts/maykl-naytz-0/\)](#)

مایکل نایتز یکی از همکاران ارشد انستیتو واشنگتن و متخصص امور نظامی و امنیتی عراق، ایران، یمن و کشورهای عربی خلیج است.

دکتر نایتز بارها عراق، یمن و کشورهای خلیج فارس سفر کرده و به طور منظم در خصوص سیاست‌گذاری‌های دولت ایالات متحده، کمیته‌های کنگره و افسران نظامی آمریکا در امور امنیتی منطقه.

[عساف اوربون \(/fa/experts/saf-awrywn/\)](#)

عساف اوربون سرتیپ بازنشسته اسرائیلی و طراح استراتژی مسایل دفاعی است و وی هموند مهمان در امور نظامی در انستیتو واشنگتن است.

تحلیل کوتاه

اگر ایران فرمول خود در لبنان سوریه و یمن را تکرار کند و به عراق هم موشک‌های دوربرد منتقل کند درگیری‌های آینده با اسرائیل احتمالاً شامل اقدام نظامی در خاک عراق هم خواهد بود

موشک‌ها و راکت‌های دوربرد ایران این کشور را قادر می‌سازد تا نیروهای دشمن و افراد غیرنظامی را صدها کیلومتر دورتر از خاک ایران تهدید کند. ضمن اینکه از طریق جنگ‌های نیابتی می‌تواند به طور غیرمستقیم و با حداقل خطر درگیری در خاک ایران برای آنها مزاحمت فراهم کند و آنها را از رویارویی منصرف سازد. در سال‌های اخیر تهران این راهبردها را با توفیق بسیار در لبنان، سوریه و یمن به کار بسته است. نشانه‌هایی در دست است که عراق احتمالاً صحنه بعدی برای اجرای این سناریو باشد - نشانه‌هایی که خیلی پیش از استقرار اخیر نیروهای نظامی آمریکا در منطقه و ملاقات با رهبران عراق هویدا بود. اگر چنین باشد سناریوی یادشده امیدهای عراق برای آینده‌ای صلح‌آمیز و همچنین روابط این کشور با آمریکا را به خطر خواهد افکند.

انتقال موشک ایرانی به خط مقدم

نقل و انتقال خارجی موشک‌های ایران از الگوی مشخصی پیروی می‌کند: ابتدا راکت‌های دوربرد توپخانه فراهم می‌شود (و گاهی به راکت‌های دقیق‌تر ارتقا می‌یابد) بعد موشک‌های بالستیک با برد کوتاه (SRBMs) اضافه می‌شوند. در مواردی که به هدف‌گیری‌های دورتری نیاز بوده موشک‌های برد کوتاه که برد افزوده پیدا کرده باشد هم تدارک شده است. این افزایش برد موشک نه تنها تعداد نقاط قابل هدف‌گیری را افزایش می‌دهد بلکه همچنین اجازه می‌دهد مکان‌های پرتاب موشک وسیع‌تر و همزمان کمتر قابل پیش‌بینی شود. استفاده از گروه‌های نیابتی که قابلیت پرتاب راکت‌ها را دارند به ایران اجازه می‌دهد که قدرت آتشباری خود را با کمترین هزینه در

مقایسه با شلیک موشک از سرزمین خودش و یا استفاده از خدمه‌های ایرانی افزایش دهد. چند مثال از این الگو روشن‌تر است:

لبنان - تدارک موشک‌های بالستیک ایران برای حزب‌الله لبنان که پرچمدار عملیات نیابتی ایران است چندین دهه سابقه دارد. تا سال ۲۰۰۶ حزب‌الله زرادخانه‌ای با حدود ۱۲۰۰۰ سلاح نظامی ایجاد کرده بود که بیشتر آن موشک‌های برد کوتاه بود همراه با چند صد راکت توپخانه‌ای فجر-۵ با برد ۷۵ کیلومتر و موشک‌های زلزال-۳ با برد ۳۰۰ کیلومتری و موشک‌های سوریه‌ای ام-۶۰۰ با برد ۳۰۰ کیلومتر (که کپی موشک‌های فاتح-۱۱ ایران است). در طی جنگ سال ۲۰۰۶ لبنان با اسرائیل حزب‌الله حدود ۴۰۰۰ موشک از این مجموعه را به آن سوی مرز شلیک کرد. ارزیابی‌های جاری حاکی است که زرادخانه راکت‌های توپخانه‌ای با برد بلند این گروه زیر هزار راکت و زرادخانه موشک‌های بالستیک برد کوتاه آن زیر صد فروند است. برخی از این موشک‌ها با هدایتگر دقیق تقویت شده و در مناطق پرجمعیت جاسازی شده‌اند.

غزه - ایران برای حماس و جهاد اسلامی فلسطین نیز راکت تهیه کرده و آنها را قادر ساخته تا این راکت‌ها را در محل بسازند و تعمیر کنند. زرادخانه آنها شامل راکت‌های با برد ۷۵ کیلومتری فجر-۵ (یا همان ام-۷۵) است. این راکت‌ها در ماه گذشته از غزه به سمت تل‌آویو شلیک شد و به‌تازگی در روزهای ۴-۵ ماه می حجم وسیعی از این راکت‌ها با برد کوتاه‌تر به سمت اسرائیل شلیک شده است.

سوریه - ایران برای نیروهای نظامی در سوریه موشک‌های آماده می‌فرستد و امکان ساخت این موشک‌ها از جمله موشک ۳۰۰ کیلومتر بُرد ام-۶۰۰ را هم برای آنها فراهم کرده است. اسرائیل چنانکه گفته می‌شود در می ۲۰۱۳ یک زاغه موشک‌های ام-۶۰۰ نزدیک دمشق را بمباران کرده است. تا سال ۲۰۱۸ ایران اقدام به انتقال امکانات تولید موشک پرتاب‌کننده‌ها و مهماتی به سوریه کرده بود که نیروهای اسرائیل را برانگیخت تا به آنها حمله کنند. در واکنش گروه‌های نیابتی ایران در ماه می ۲۰۱۸ ده‌ها راکت به سمت اسرائیل شلیک کردند و در ژانویه ۲۰۱۹ نیز یک راکت سنگین (احتمالاً ام-۶۰۰) به سمت اسرائیل پرتاب کردند.

یمن - از آنجا که جنگ کنونی یمن در سال ۲۰۱۵ شروع شد ایران به حوثی‌ها یاد داد که چگونه راکت‌های دقیق توپخانه‌ای بدر-پی ۱ با برد ۱۵۰ کیلومتر تولید کنند و موشک‌های SA-2 را به موشک پرواز-آزاد و ۲۵۰ کیلومتر بُرد قاهر-۱ و نوع ۴۰۰ کیلومتری آن موسوم به قاهر-ام (معادل موشک تندر-۶۹ ایران) تبدیل کنند. به‌علاوه موشک بالستیک ۱۰۰۰ کیلومتر بُرد قیام-۱ (که حوثی‌ها آن را بورکان-اچ ۲ می‌نامند) هم از سلاح‌های ارسالی است. طبق گزارش سازمان ملل

(https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/S_2019_83_E.pdf) این موشک به وسیله گروه صنعتی شهید باکری با این هدف ساخته شده که حوثی‌ها بتوانند با آن ریاض و سایر شهرهای سعودی را مورد حمله قرار دهند. سازمان ملل همچنین گزارش داده که ایران تجهیزات تولید اکسیدکننده (برای اکسیژن موشک) را در اختیار شورشیان حوثی قرار داده که در این موشک‌های بالستیک برد کوتاه و با برد افزوده که با سوخت مایع کار می‌کنند قابل استفاده است.

موشک‌های ایرانی و عراق

این نگرانی در محافل اطلاعاتی عراق آمریکا و اسرائیل در حال افزایش است که ایران به طور مخفیانه راکت‌های توپخانه‌ای دوربرد را در اختیار شبه‌نظامیان نیابتی خود در عراق قرار می‌دهد یعنی گروه‌های تروریستی خوانده‌شده از سوی آمریکا مثل کتائب حزب‌الله و حرکت حزب‌الله النجباء و چه بسا سازمان بدر. این گروه‌های نیابتی شیعه چنانکه گفته می‌شود استفاده انحصاری از پایگاه‌های امن در استان‌های دیاله (به عنوان مثال اردوگاه اشرف) صلاح‌الدین (اردوگاه اسپایکر) بغداد (جرف الصخر) کربلا (الرزازه) و واسط (الصویره) را گسترش داده‌اند. همچنین این اتفاق نظر وجود دارد که شبه‌نظامیان مسیری را برای ارتباط و کنترل با ایران از طریق دیاله ایجاد کرده‌اند که به آنها اجازه می‌دهد تا موشک‌ها و تجهیزات را بدون تایید یا اطلاع دولت عراق وارد این کشور کنند. به عنوان مثال راکت‌های توپخانه‌ای ممکن است پیش از این از طریق جاسازی در تانکرهای خالی آب یا نفت وارد عراق شده باشند. تاکتیکی که در یمن نیز استفاده شده است. اگر چنین باشد سابقه فعالیت‌های ایران در این زمینه نشان می‌دهد که موشک‌های بالستیک برد کوتاه و/یا هدایتگرهای دقیق موشک‌ها نیز به‌زودی در برنامه قرار می‌گیرد.

چه ایران از عراق به عنوان پایگاه پرتاب موشک استفاده کند یا به عنوان ایستگاهی برای انتقال تجهیزات به سوریه ارسال موشک‌های بالستیک برد کوتاه به عراق به منزله عبور از خط است. چرا که باعث می‌شود دامنه وسیع‌تری از نیروهای آمریکایی و شرکای آنها در محدوده بالقوه پرتاب موشکی قرار گیرند. در هر درگیری آینده نیروهای نیابتی در عراق که مسلح به موشک باشند می‌توانند نیروهای آمریکایی را در بخش‌های مختلف خلیج فارس هدف گیرند یا به نیروهای مخالف کرد ایرانی دولت عراق و عربستان سعودی حمله کنند. این گروه‌ها قبلاً نشان داده‌اند که به انجام چنین عملیاتی تمایل دارند. به عنوان مثال در جولای ۲۰۱۳ بعد از انفجار دفتر حزب‌الله در لبنان با یک خودرو انفجاری اعضای کتائب حزب‌الله راکت‌های تاکتیکی به سمت عربستان سعودی شلیک کردند. در ماه می ۲۰۱۵ نیز اکرم کعبی رهبر حرکت حزب‌الله النجباء که آمریکا او را تروریست می‌شناسد پادشاهی سعودی را به خاطر سرکوب شیعیان این کشور تهدید به حملات انتقام‌جویانه کرد. اگر امروز موشک‌های بالستیک برد کوتاه ایران به صحرای جنوب عراق منتقل شوند می‌توانند ریاض را هدف قرار دهند چنانکه صدام حسین در ۱۹۹۱ و در جریان عملیات موشکی خود در جنگ خلیج بارها چنین حملاتی را انجام داد.

حملات موشکی از عراق به اسرائیل هم تهدیدی بدون سابقه نیست. در ۱۹۹۱ نیروهای صدام ۳۹ موشک الحسین به شهرهای اسرائیل شلیک کردند و نیروی هوایی مشترک آمریکا و بریتانیا و نیروهای ویژه این دو کشور موفق نشدند پایگاه‌های موشکی صدام را نابود کنند چون در سراسر غرب عراق پراکنده بود. در هر درگیری آینده ایران می‌تواند با انتقال موشک‌های بالستیک برد کوتاه به همین منطقه از عراق و بهره‌گیری از کنترل گروه‌های شبه‌نظامی بر شاهراه‌ها در استان انبار قدرت آتش خود به تل‌آویو و شهرهای دیگر اسرائیل را تا حد زیادی افزایش دهد. رهبران گروه‌های شبه‌نظامی عراق قبلا در مواردی اسرائیل را تهدید کرده‌اند. در مارس ۲۰۱۷ اکرم کعبی تهدید کرد که نیروهایش را به بلندی‌های جولان منتقل خواهد کرد تا با اسرائیل بجنگند. همچنین شیخ قیس الخزعلی رهبر گروه عصاب اهل الحق در بازدید خود از ناحیه مرزی اسرائیل در ماه دسامبر به نیت مشابهی اشاره کرد.

پیامدها برای سیاست‌گذاری آمریکا

واشنگتن و بغداد لازم است مطمئن شوند که ایران قابلیت انتقال پنهانی موشک به عراق را نخواهد داشت. این نقل و انتقال‌ها نقض‌کننده قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل است که «عرضه فروش یا انتقال سلاح و تجهیزات مرتبط از ایران» را ممنوع کرده است.

از سوی دیگر اسرائیل نیز بی‌تردید سبک سنگین می‌کند که در مواجهه با چنین تهدید بالقوه‌ای از طرز فکر قدیمی‌اش درباره لبنان پیروی کند یعنی: «تا جنگ نشده اقدامی نکن» یا از مدل تازه‌اش در سوریه (یعنی: پیش از اینکه تهدید موشکی به یک عامل بازدارنده قوی تبدیل شود حمله کن). هر کدام از این رویکردها برای آمریکا و عراق دردسرافرین‌اند. از این رو هر دو دولت باید کاری بکنند که اسرائیل اصولا ناگزیر به انتخاب از میان گزینه‌هایش نشود.

اگر اسرائیل مجبور به اقدام شود حملات هوایی آشکار نخستین واکنش آن نخواهد بود. اسرائیل برای حمله هوایی به استان دیاله عراق یا هر منطقه‌ای با این فاصله باید از بیش از ۸۰۰ کیلومتر حریم هوایی عبور کند و از قلمرو اردن و عربستان بگذرد ضمن اینکه باید با دفاع هوایی عراق و سوریه نیز مواجه شود. نیروی هوایی اسرائیل نشان داده که می‌تواند تا دوردست و در سطح وسیعی عملیات انجام دهد اما حملات هوایی مداوم در فاصله ۱۰۰۰ کیلومتر دورتر از خانه با حملات هوایی در سوریه که در همسایگی اسرائیل است خیلی متفاوت است. علاوه بر چالش‌های عملیاتی اقدام آشکار اسرائیل باعث پیچیده‌تر شدن روابط آمریکا در عراق و گره‌افکنی در منافع آن در این کشور خواهد شد. نیاز به گفتن نیست که چنین اقدامی بر روابط خود اسرائیل در منطقه هم تاثیر خواهد داشت.

اگر سابقه را ملاک قرار دهیم اسرائیل به احتمال زیاد از آمریکا و شرکای اروپایی و منطقه‌ای خود درخواست پشتیبانی اطلاعاتی و کانال‌های ارتباطی با رهبران عراق خواهد کرد تا گزینه‌های مستقل خود را تقویت کند. سپس از این کانال‌ها برای جلوگیری از استقرار موشک‌های ایرانی در عراق استفاده خواهد کرد. درعین حال اسرائیل خود را برای گزینه‌های عملیاتی به منظور نابود کردن ظرفیت‌های تهدیدگر به عنوان آخرین راه‌حل آماده خواهد کرد. اسرائیل ممکن است تلاش‌های پیشگیرانه دیگری را هم به جریان اندازد و با حرکت در مسیر خلاف معمول فراتر از موشک‌ها و تجهیزات آن بازیگران کلیدی را هدف قرار دهد که مسئول تهیه موشک‌های بالستیک ایرانی برای نیروهای نیابتی به هدف تهدید اسرائیل بوده‌اند. به موازات آن اسرائیل می‌تواند برای تغییر محاسبه ریسک ایران به رژیم ایران نشان دهد که جنگ غیرمستقیم خیابان یک‌طرفه نیست و حملات موشکی از سرزمین‌های ثالث ممکن است منجر به پیامدهایی برای خاک و خدمه ایرانی شود.

واشنگتن و بغداد دلایل روشنی برای پرهیز از سناریوهای بالا دارند زیرا هر کدام از این سناریوها می‌تواند موقعیت ایالات متحده در عراق را به خطر بیندازد و شانس این کشور را برای برقراری یک صلح پایدار بعد از چندین دهه درگیری از بین ببرد. بر همین اساس مقامات رسمی آمریکا باید به طور مداوم به عراقی‌ها گوشزد کنند که اگر اسرائیل یا طرف‌های دیگر ایران متوجه شوند که موشک‌های ایرانی مخفیانه وارد عراق می‌شود با چه خطراتی روبرو خواهند بود. آنها همچنین باید به رهبران عراق یادآوری کنند که ایالات متحده موظف است هرگونه شواهدی از این دست را در گزارش شش‌ماهه خود به دبیرکل سازمان ملل در ارتباط با رعایت مفاد قطعنامه ۲۲۳۱ منعکس کند (این گزارش‌ها هر سال در ماه‌های فوریه و جولای ارائه می‌شود).

همانطور که مایک پمپئو وزیر امور خارجه آمریکا در سفر اخیرش به بغداد تاکید کرد دولت عراق می‌تواند با زیر نظر گرفتن دقیق گروه‌های شبه‌نظامی نیابتی ایران و پایگاه‌های آنها مستقیما با این مسئله برخورد کند. این امر مستلزم آن است که نیروهای اطلاعاتی و ضدتروریستی دولت به پایگاه‌های نظامی این گروه‌ها دسترسی داشته باشند. پایگاه‌هایی که اکنون در انحصار واحدهای هوادار ایران مثل نیروهای حشد شعبی است - مثلا کتائب حزب‌الله، حرکت حزب‌الله النجباء و عصاب اهل الحق - برداشتن این اولین قدم می‌تواند به کشورهایی که نگران موشک‌های ایران در عراق هستند تا اندازه‌ای اطمینان بخشد.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲ ۱۱

Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology\)](#)

BRIEF ANALYSIS

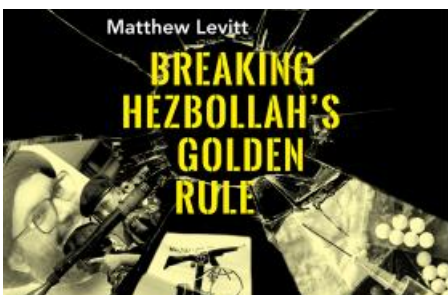
Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲ ۱۱

Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲ ۹

Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/khlyj-w-syast-hwzh-anrzhy/\)](#) خلیج و سیاست حوزه انرژی

[\(fa/policy-analysis/mn-ashah/\)](#) منع اشاعه

[\(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\)](#) نظامی و امنیتی

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/raq/\)](#) عراق

[\(fa/policy-analysis/ayran/\)](#) ایران

[\(fa/policy-analysis/kshwrhay-hashyhkhlyj-fars/\)](#) کشورهای حاشیه خلیج فارس